

Liudmila Sinkevich (1920, Nikolaev – 1990s, Rome)

Scientific communication

Angela Daneva

Bulgarian-European Cultural Dialogue Centre

ABSTRACT: *This scientific report reveals details and previously unknown facts about the life of the niece of the artist Boris Georgiev from Varna – Lyudmila Sinkevich. Born in the Russian Empire, her life passed through Bulgaria, but Lyudmila remained forever linked to Italy and its culture. Her destiny briefly intertwined with that of an American World War II aviator, she worked as a secretary at the American Mission in Italy, and lived with an Italian marquis in Rome until the 1970s. As a girl she was strongly influenced by her uncle's artistry, and in her adult years Liudmila Sinkevich developed her own world view of art and painted portraits of American personalities to support herself. The sparse artistic and documentary material on Liudmila Sinkevich is published for the first time as an illustration to this research note, in the hope that the details of her interesting life will one day be made as clear as possible, and that more details and examples will be made available regarding her work.*

Keywords: Boris Georgiev, 20th century, Bulgarian art, Italy

Людмила Синкевич (1920, Николаев –
кр. на 90-те години на ХХ в., Рим)
Научно съобщение

Анжела Данева

Център „Българо-европейски културни диалози“

РЕЗЮМЕ: *Настоящото научно съобщение разкрива подробности и неизвестни досега факти за живота на племенницата на художника Борис Георгиев от Варна – Людмила Синкевич. Родена в Руската империя, животът ѝ преминава през България, но Людмила остава завинаги свързана с Италия и нейната култура. Съдбата ѝ за кратко се преплита с тази на американски летец от Втората световна война, работи като секретарка в американската мисия в Италия, живее с италиански маркиз в Рим до 70-те години на ХХ в. Като момиче е силно повлияна от майсторството на чичо си, а в зрелите си години изгражда собствен светоглед за изкуството и рисува портрети на американски личности, за да се издържа. Оскъдният художествен и документален материал за Людмила Синкевич се публикува за първи път като илюстрация към настоящото научно съобщение, с надеждата детайлите от нейния интересен живот някой ден да бъдат максимално изяснени, а по отношение на творчеството ѝ – да се запознаем с повече подробности и примери.*

Ключови думи: Борис Георгиев, българско изкуство, ХХ в., Италия

През февруари 2024 г. се навършват 80 години от рождението на нашата преподавателка и моя научна ръководителка доц. д-р Ружа Маринска (1944–2022). Познавайки добре нейния любопитен и откривателски дух в полето на изкуството, реших, че материал, който задава повече въпроси, отколкото дава отговори, ще е най-подходящ за замисления от център „Българо-европейски културни диалози“ сборник със статии в нейна чест, издание на Нов български университет. Настоящото съобщение има за цел да въведе в обращение събраната биографична информация за племенницата на художника Борис Георгиев.

Людмила Синкевич е с не по-малко интересна, но непозната ни до днес съдба. Надявам се известието да освети и творчеството ѝ, а произведенията ѝ да бъдат открити в Италия. За кръстосана проверка на някои от предоставените ми сведения, посочени години и уточняване на такива в процеса на подготовка на текста съм се допитвала приживе до Вирджиния Джакомети – дъщерята на Борис Георгиев, използвала съм за справки публикуваните от Пламена Димитрова-Рачева документи в книгите ѝ „Борис Георгиев от Варна 1888–1962. Архиви“ (2002) и „Борис Георгиев от Варна. Скъпи Брат. Писма, дневници, статии 1904–1999. Мисия и философия на изкуството“ (2014), направена е справка и в архива на Американския колеж в София.

През 2019 г. с мен се свързва американска писателка¹ по повод прочетена моя публикация за художника Борис Георгиев. В писмото си тя споделяше, че през 1995 г. в Италия е разговаряла с жена от българо-полски произход, която от 1946 г. работела в American Battle Monuments Commission към американското посолство в Рим, а след пенсионирането си – като преводач на доброволни начала в посолството. Жената се наричала Людмила Синкевич и споделила, че неин скъп чичо е известният български художник Борис Георгиев, а майка ѝ се казва Надежда. Разказала също, че от страна на баща си е роднина на известния автор на романа *Quo vadis*, Хенрик Сенкевич. Американската писателка се чудеше дали може да свърже прочетеното за Борис Георгиев с историята на Люди, както я наричаше по-надолу в писмото си, тъй като много от разказаното за чичото художник съвпадало с описаното в моята статия.

Няколко години по-късно сядам да опиша тази история, събрана от архиви, базирана на малкото известни документи и стъпила основно върху разказа на самата Людмила Синкевич. Изложението ми за нея и нейното семейство ще тече последователно и ще разкрива проблемите, с които се сблъсках, докато се опитвах да сглобя, доколкото е възможно, биографията и живота на малкото момиче Мила, както я наричал известният ѝ чичо Борис Георгиев от Варна.

¹ Моят източник на информация предпочете запази анонимност, така че в текста си ще използвам анонимното „американска писателка“, каквато е по националност и по професия. Използвам възможността да ѝ благодаря за предоставените ми записки от разговорите ѝ с Людмила Синкевич в Рим през 90-те години на XX в.

Датата, годината и мястото на раждане са от истинско значение, но и предизвикателство, ако липсват, за пишешите биографията на някоя личност. Житетският път на художника Борис Георгиев е достатъчно добре известен, но в него не срещаме тези основни опорни точки за двете му сестри – Надежда и Катерина, и за брат му Филип, които биха помогнали за уточняване на по-голямата биографична картина на семейството. Поради тази причина възстановяването на техните паралелни житетски съдби ще премине през биографията на художника Борис Георгиев.

Известният български художник Борис Георгиев се ражда през 1888 г. във Варна, в семейството на Георги Хараламбиев – шивач-кожухар, и Милка Хараламбиева. В края на 1902 семейството емигрира в Руската империя, в Одеса. Борис Георгиев е записан да учи в Художественото училище там, а през 1903 г. всички се преместват в Санкт Петербург, където младият художник е записан в Рисувалното училище към Дружеството за поощряване на изкуствата, ръководено от Николай Ръорих. Вероятно в началото на 1904 г. или малко преди това родителите и сестрите му се връщат в България, във Варна, за което свидетелства писмо на Борис Георгиев до тях, изпратено от Одеса, през месец март. Борис и брат му Филип остават в Русия, за да продължат обучението си. В периода 1905–1910 г. Борис Георгиев учи живопис в Художествената академия в Санкт Петербург, а след дипломирането си през 1910 г. се записва в Кралската баварска академия в Мюнхен. Това разбираме от картички и писмо на Борис Георгиев (Мюнхен, 20 октомври 1910; Мюнхен, 4 ноември 1911) и на Филип (Одеса, 15 октомври 1912) до баща им, а също и до малката им сестра Катя във Варна (Киев, 2 ноември 1912). От писмото на Филип до Катя става ясно, че той вече е женен за Людмила, която учи за лекар.

Следващите редове с информация за брат му Филип и сестрите му Надежда и Катя са извлечени от разменени през годините между Борис Георгиев и тях писма, изпращани от местата, в които са живеели – Киев, Санкт Петербург, Варна, София, градове в Италия, Германия и др. Съдържанието на едно писмо на Надежда до малката ѝ сестра Катя (Варна, 3 март 1913) разкрива малко повече за личността на по-голямата сестра, която, нормално за възрастта си по това време, пита: „Ходиш ли в „Мусалата“² и срещала ли си някога г-н Ц-в? Ще те помоля да се помъчиш да го срещнеш и да му предадеш това пликче (...) и моите поздравии“. По-надолу в писмото Надежда споделя, че на нея никак не ѝ се учи. „Случайно, като ти пиша писмото си, повдигнах главата си и виждам сума народ в градината (Морската градина във Варна – б. м., А. Д.) да се разхожда и ме дразни още повече това. (...) Пустата соеиr Ерiрhаnі, не може да ме пусне в събота да изляза, като че ли кой знае какво щеше да стане.“ Заради това изказано от Надежда негодувание

² Вероятно става дума за площад „Мусала“, който от края на XIX и началото на XX в. бил едно от най-оживените места във Варна.

допускам, че е учила в Девическия католически колеж „Свети Андрей“³ във Варна. Дали тя е била от редовно записаните ученички там или от тези, които са учили само френски и литература, без да получават диплома, не знаем. Но от писмо на Борис Георгиев (Тренто, 9 септември 1913) до брат му Филип в Киев разбираме, че Надежда или Дечка, както я наричат в семейството, е при брат си в Киев с намерение да учи. Писмото започва на руски език с „Дорогие мои“ и продължава на български език: „получих отвореното ти писмо, Филип, и твоето, Дечке“.

Как тече животът на семейство Георгиеви през следващите месеци между 1914 и 1915 г., когато в Европа вече бушува Първата световна война? Малко повече информация за това къде и как живеят отделните членове на семейството получаваме от писмо на Филип, адресирано до Борис и Катя в Италия (Киев, 6 декември 1915), започващо със „Скъпи братко и сестро“. Филип пише, че в Киев са вече и родителите им, а Надежда има проблеми със стомаха, но „ще се лекува безплатно от лекар, родственик на Люда (Людмила – съпругата на Филип – б. м., А. Д.), в Университетската болница в Киев“.

В началото на 1916 г. Надя пише от Киев на сестра си Катя в Италия (Киев, 5 януари 1916) и споделя с радост за живота им там, за разходките по брега на река Днепър, за много познати млади хора, които не ѝ позволяват да скучае. „Ето след седмица от Саратов⁴ пристига и Митя – тогава ще стане съвсем весело, и Надя трудно ще я оставят въщи.“ И по-надолу: „Както виждаш, Катечка, ние с майка се наредихме както трябва. От Митя също получих много хубав парфюм (...). Аз лично си живея много добре – нищо не правя. (...) Но Бог е с нас и така ще преживеем – от глад няма да умрем, докато сме с Люда и Филип“ – четем в писмото на по-голямата сестра. Филип вече работи в Управлението на железниците и се справя сносно, както сам пише на брат си Борис в Италия, вероятно през пролетта на същата 1916 г.⁵ Споделя също, че родителите им са добре и няма репресии. „Всъщност при изменените обстоятелства нас също няма какво да ни тревожи, защото тогава те ще отидат в Рибинск при родителите на Люда, където ще живеят заедно с тях в техния собствен дом (...)“ Тревогите и репресиите, за които споменава Филип, насочват едновременно към участието на Руската империя в Първата световна война, но и към войната на Русия с България (1916), а не на последно място и към поредицата от политически промени в Русия, довели до унищожаването на Руската империя и до началото на Руската гражданска война. През март 1917 г. е свален от власт последният руски император – Николай II, а през ноември

³ Френският колеж „Свети Андрей“ е девическо католическо училище във Варна, съществувало в края на XIX и първата половина на XX в.

⁴ Саратов е град, разположен югоизточно от Москва, на брега на р. Волга.

⁵ Писмото на Филип до Борис Георгиев няма точна дата и място на изпращане. То е вмъкнато в писмо на Борис Георгиев до Катя от Флоренция, 26 юни 1916.

властта в столицата Петроград⁶ е завзета от първото комунистическо правителство в света. Междувременно Борис Георгиев и сестра му Катя живеят трудно в Италия, в района между градовете Флоренция и Тренто, притесняват се от развитието на войната в Европа. Борис рисува портрети, за да издържа себе си и болната си малка сестра, която умира през март 1917 г. и е погребана във Флоренция.

В гореспоменатото писмо (**Киев, 5 януари 1916**) Надежда за първи път споменава името Митя, което е умалително от руското Д(и)митрий, а в следващото си писмо (**Киев, 30 декември 1916**) разказва с подробности за живота им в града: „Митя идва при нас всеки ден, защото живее на нашата улица, и аз никога не скучая. (...) Скоро ти писахме с Митя картичка. (...) Митя иска да ми направи предложение на Нова година пред мама и тате. (...) Митя завършва едва през юни месец, така че имам още много време да мисля, но все пак Митя няма повече да ме чака“. Писмото завършва с благопожелания за Катя и Борис за новата 1917 година.

Следващото писмо (**Киев, 7 юни 1917**) до Катя хвърля повече светлина върху живота на Надя. То е изпълнено с тревога и загриженост поради липсата на новини от Катя, която вече е починала. Борис преживява смъртта на сестра си тежко, от мъка няма сили да съобщи в писмата си до Киев за случилото се с нея. Прави го след една година с тъжно писмо до майка си (**Флоренция, март 1918**).

Връщам се на цитираното по-горе писмо на Надежда от юни 1917 г., защото то съдържа ценна информация за нея и за бащата на Людмила Синкевич. Надежда пише на сестра си, че била болна, но се лекувала. Митя вече я посещавал като жених, разхождали се заедно в парка. Той вече завършил Юридическия факултет и бил сега свободен гражданин, когото призовавали на служба, но не било ясно дали ще го вземат на фронта или ще бъде в тила. Към края на писмото си Надя споменава, че много се е привързала към Митя, защото когато той отивал дори за ден в Николаев, тя започвала да скучае без него. Писмото завършва с мили пожелания и поздравии от цялото семейство към Катя и Борис. Това е единственият документ, който дава информация в перспектива за родителите на Людмила Синкевич. За

⁶ След влизането на Русия във войната, през август 1914 г., под влиянието на антигерманските настроения, името на града е официално променено на Петроград, като руското „-град“ заменя немското „-бург“. През годините на войната икономическото положение в града силно се влошава; в началото на февруари доставките на хляб са ограничени, което довежда до избухването на вълнения, прераснали в т. нар. Февруарска революция от 1917 г. В резултат на това монархът Николай II абдикира, а Русия е обявена за република и е назначено временно правителство. Вълненията в държавата обаче не стихват и след няколко месеца, на 7 ноември (25 октомври ст. ст.), властта в Петроград отново е взета с оръжие, този път от болшевиките, които обявяват създаването на Руска съветска република със столица Петроград, което от своя страна довежда до избухването на гражданска война в Русия, продължила до 1922 г. В хода на тази война, заради близостта на антиболшевишките армии, новото съветско правителство начело с В. И. Ленин се премества в Москва, а Петроград губи статута си на столица. На 26 януари 1924 г., след смъртта на Ленин, с решение на ЦК на ВКП (б) Петроград е преименуван на Ленинград.

възстановяване на следващите години от живота на майката Надежда ще разчитам на спомените ѝ, преразказани от Людмила, като сверявам, доколкото е възможно, споделената информация със сведенията за житейския път на художника Борис Георгиев, който поема грижата за майка си, сестра си Надежда и детето ѝ след приключване на живота им в Украйна и завръщането им в България през 1920 г.

Николаев, март 1920. Годината на раждане

Разказът на Людмила, записан по спомените на майка ѝ Надежда, започва през 1919 г., от Николаев, който се намира на р. Южен Буг, вливаща се в Черно море. Било хаос, гражданска война, в Украйна върлувал испанският грип, който Надежда прекарала тежко и с увреждане на сърцето, така че когато по-късно забременяла, лекарите ѝ препоръчали да не ражда. Раждането било тежко и през годините тя не преставала да напомня на Людмила колко била страдала по време на раждането ѝ. Наложило се дъщерята да я помоли никога повече да не повдига този въпрос, защото за нея тези думи били болезнени. Людмила се родила вкъщи, малко предварително, през март, било много студено, нямало електричество и използвали газени лампи. При раждането ѝ помагала еврейка, която посещавала Надежда и по време на бременността. В разказа си Людмила категорично заявява, че е **родена през март, а годината логично трябва да е била 1920 г.**, което може да намери потвърждение в предходното сведение за болестта на Надежда. Людмила споделя, че Надежда живеела с Митя в къщата на дядо ѝ в **Николаев**. Къщата била красива, а в хола имало папагал, който повтарял „дурак, дурак“. Когато Людмила била на няколко месеца, баща ѝ, двамата му братя и баба ѝ били убити от нахлулите в къщата татари и/или казаци. Надежда скочила от прозореца на първия етаж на къщата с бебето и успели да се спасят.

Проблемът с името: Людмила Д(и)митриевна Синкевич, Lyudmila Sinkevich, Liudmilla Sinkevitch

Не разполагам с никакви официални документи на Людмила, като например удостоверение за раждане, паспорти, документи, свързани с живота ѝ в Италия, освен с копие от Годишника на Американския колеж в София от 1939 г. Друг вид свидетелство за името са подписите върху картините ѝ, фотографирани от моята американска писателка при срещите им в Рим през 90-те години на ХХ в., а също и случайно откритата прекрасна „Глава – скица“, рисунка с молив на млад мъж, публикувана във в. „Св. Пимен Софийски“ (15 май 1942 г.), с отбелязано авторството на Людмила Синкевич. От фотографията на автопортрета на Людмила ясно се разчита собственоръчно изписаното **Sinkevich**. В Годишника на Американския колеж в София за 1939 г. фамилията на Людмила също е изписана по този начин, но личното име е изписано с „у“ – „Lyudmila“. При срещите си с американската писателка Людмила изписва името си с обикновено „i“ и „двойно „l“ в собственото

име и добавено „t“ във фамилното име – Liudmilla Sinkevitch, вероятно повлияна от дългогодишното пребиваване в Италия и от италианския език. Ако се доверим на трепета, с който младата Надежда описва връзката си с Митя в писмата си до Катя, за които стана дума по-напред, а нямам мотив да не приема тази информация за истина, то баща на Людмила е същият този Митя (Д(и)митрий), юрист по образование, с когото се запознава в Киевския университет. Руснак, украинец или поляк е Митя по произход? Не става ясно от писмата на Надежда, но Руската империя и по онова време е била многонационална държава, в пределите на която са влизали и Полша, и Украйна. От кой град е Митя също не става съвсем ясно, освен ако не разглеждаме в по-тесен контекст споделеното от Надежда, че когато той само за ден отива до Николаев, на нея ѝ става много скучно. По време на Руската империя заможните семейства са имали къщи в Николаев, намиращ се недалеч от черноморското крайбрежие. Не виждам причина Надежда да разкроява тази информация с роднинската връзка с писателя Хенрик Сенкевич, но съм склонна да мисля, че тя не е толкова пряка предвид семейната му биография. По-вероятно е роднинството на бащата на Людмила със Сенкевич да идва от страна на трите му сестри и техните деца. На полски език името Сенкевич се изписва Sienkiewicz. Според мен то е русифицирано от рускоговорещите в Украйна, към които спада и българката Надежда, и е възприето за изписване на кирилица с неговата звукова форма. След това е транслитерирано от кирилица до крайното Sinkevitch, което е подадено и при регистрацията на Людмила в Американския колеж през 1933 г. Разбира се, това е моя хипотеза, която би могла с повече усилия да се провери някога, ако има запазени архиви в Николаев от тези десетилетия на XX в. Дотогава за биографията на Людмила Синкевич ще се опирам на спомените на майка ѝ Надежда, която е била очевидка на случващото се в онези години в Украйна. За фамилията на Людмила мисля, че трябва да възприемем ранното и, смятам, по-достоверно изписване **Sinkevitch**, с което майка ѝ Надежда я записва в Американския колеж. За периода 1918–1921 не разполагам с писма на Борис Георгиев, Филип или Надежда, които да допълват картината на случилото се в Киев, Одеса или Николаев по това време.

1920, Украйна – 1923, Варна

Според биографичната справка за Борис Георгиев през 1920 г. художникът „пътува до Русия и успява да открие родителите си. Баща му Хараламби е тежко болен, на смъртен одър. Брат му Филип остава да живее в Съветска Русия. През 1943 г., след дълго издирване, Борис Георгиев научава, че брат му, както и стотици други български емигранти, е бил убит в лагер“⁷. След смъртта на баща им Борис Георгиев заедно с майка си Милка, сестра си Надежда и малката Людмила тръгват

⁷ Димитрова-Рачева, П. *Борис Георгиев от Варна 1888–1962. Архиви*. Варна: Зограф, 2002, 49.

за България. По думите на Надежда пътуването било тежко, отнело им месец с влак, но още същата 1920 г. са вече във Варна, където остават почти до края на 1923 г. Престоят във Варна на Милка, Надежда и Мила не е бил особено приятен, за което споделя и Борис Георгиев в писмата си. Людмила разказва в спомените си, че тогава била на 3 години, давали ѝ да пие мляко, което тя мразела, но пък когато поглеждала през плач уличните лампи, те ѝ се стрували като звезди.

От пасаж в писмо на Борис Георгиев (Рим, 14 май 1923) до майка му и Милочка (Людмила) разбираме, че от един месец Надежда живее с него в Рим, но на друго място се споменава следното: „Ето че ще дойда скоро да ви взема, за да прекараме лятото наедно тук, в прекрасната Италия“. В негово писмо (Пиеве ди Кадоре⁸, януари [?] 1924), изпратено от провинция Белуно във Венето до Йордан Ковачев, четем за живота, изложбите и премеждията му в предходната 1923 г. Впрочем това писмо трябва да внесе поправка в известната ни биографична справка за художника, където за 1924 г. е отбелязано: „Открива самостоятелна изложба в историческия палат „Palazzo Dogia“, Рим“⁹. Предвид датата януари 1924 г., която носи писмото от Борис Георгиев, изложбата му трябва да е уредена от негови почитатели в историческия дворец през 1923 г. Пак в това писмо художникът в няколко изречения споделя още, че трябвало „да прибере от Варна майка си и Мила (дъщерята на сестра му), която е на 5 години“, но отбелязва също, че от 16 декември 1923 г. те вече са в Италия¹⁰. Ако не става дума за печатна грешка в годините на малката Людмила и приемем това твърдение, то би трябвало тя да е родена през 1918 г. Но писмата на Надежда до Катя, които разгледах подробно в началото, не говорят за подобен вариант. Възможно е също Борис Георгиев да не е бил толкова прецизен в писмото си и да не е държал точна сметка за годините на племенницата си. Освен това в Годишника на Американския колеж в София е отбелязано, че Людмила завършва училището с випуск 1939 г., а самата тя твърди, че тогава е била осемнадесетгодишна, което напълно съответства на разказа на майка ѝ за нейното раждане. Освен това всеки избира дали да съобщава годините си спрямо момента на навършването им, така че спомените на Людмила за събитията в живота ѝ спрямо възрастта ѝ е възможно да са незначително изместени във времето.

⁸ Pieve di Cadore – вероятно при превода в публикацията на Пламена Димитрова-Рачева името на градчето е изписано като Пиове ди Кадоро.

⁹ Димитрова-Рачева, П. *Борис Георгиев от Варна 1888–1962...*, 50.

¹⁰ Димитрова-Рачева, П. *Борис Георгиев от Варна. Скъпи Брат. Писма, дневници, статии 1904–1999. Мисия и философия на изкуството*. София: Кибера, 2014 (преиздание 2018), 101. Същото писмо е публикувано два пъти в книгата на Димитрова-Рачева „Скъпи брат. Писма, дневници, статии“, с. 99–102 и на с. 136–140, но с друга датировка. Отбелязвам за сведение, защото беше важно за определяне възрастта на Людмила Синкевич към онзи период.

Декември 1923 – 1930 г. Ранни години в Италия

Людмила си спомня, че с майка си и баба си са останали в района на Венето няколко години. Както стана ясно по-горе, от 16 декември 1923 г. те са в Италия. Отначало в продължение на две години Людмила имала частен учител, а след това била записана в училище. Оттам ги водели на театър и Людмила гледала Пинокио във „Ла Фениче“ (Венеция), където заедно с приятелките си успяла да се загуби. По време на престоя им в Италия чичото Борис Георгиев рисува, пътува неуморно, организира изложби на своето изкуство в София, Рим, Берлин; среща се с Рабиндранат Тагор при посещението му в София; в Германия се запознава с Алберт Айнщайн и семейството му; замисля пътуването си до Индия; пише писма на брат си Филип в Русия, на сестра си Надежда в Италия; грижи се за майка си, сестра си и племенницата си. Людмила не уточнява кога са се завърнали в България, но споменава, че била на около девет години и половина. Според биографичната справка на Борис Георгиев това става през 1930 г., когато художникът се връща, „за да подготви самостоятелна изложба и пътуването си за Индия през Италия“¹¹.

1930–1946 г., София

Нататък разказът на Людмила Синкевич продължава уверено, по нейни спомени. С майка си и баба си живеят в София. Предполагам, че в семейството са използвали руския език за основен, защото Людмила споделя, че говорела руски и италиански език. Поради езиковата бариера я записват в Италианското училище. Било ѝ трудно в ежедневието да говори български език, а в училище да ползва италиански. Спомня си, че на 12-годишна възраст била записана в Американския колеж, където учила английски, френски, немски и латински език. Тъй като чичо ѝ и майка ѝ на младини пътували много, семейството смятало, че владеенето на повече езици ще бъде полезно, така че двамата я подготвяли за подобен живот. Людмила рисувала вече доста добре. В Американския колеж прекарва шест години. Благодарение на запазените архиви на училището беше уточнена годината на завършването ѝ. В Годишника от 1938 г. Людмила е записана като Junior, което я прави випуск 1939 на Колежа. Съответно можем да фиксираме времето, в което тя е учила там: от есента на 1933 до лятото на 1939 г., когато е на 18 години. По думите ѝ това съвпаднало с англо-американските бомбардировки на София, но тук има незначително разминаване. Бомбардировките на София започват през пролетта на 1941 г.

Информацията от Годишника на Американския колеж в София е интересна с три неща. Първото е изписването на фамилията, на което се спрех в началото. То потвърждава идеята, че такова е било възприетото изписване в семейството,

¹¹ Димитрова-Рачева, П. *Борис Георгиев от Варна 1888–1962...*, 50.

съответно Людмила така е продължила да го използва през годините. На второ място идва снимката на Людмила – такава, каквато е изглеждала в годината на завършване на образованието си. Третото са изреченията, които описват Людмила и от които добиваме представа за нея като личност. Тези редове потвърждават информацията, че тя се е увличала по рисуването и е познавала добре историята на италианското изкуство, освен това добавят още едно умалително име към вече познатите Мила, Люди, а сега – Лучо:

„Не е това, че Лучо е пътувала в Италия, родината на великите художници, които са я превърнали в добра художничка. Тя има талант в себе си и колкото и италиански творби да е видяла, ще продължи да развива своя собствен начин на рисуване. Лучо никога не е губила времето си. Тя е от онези щастливци, които използват всяка минута, за да завършат „някаква работа“. Когато я срещнете, можете да сте сигурни, че тя ще се обърне към вас: „Имам ангажимент, трябва да бързам, съжалявам“.

И за секунда изчезва, довършва уроците си, пуловера си, извънкласната си работа, а след това е време за сън – спокоен сън, изпълнен със задоволство, че днешната работа не е останала за утре.“

През лятото на 1933 г. Борис Георгиев подновява платоничната си връзка със София Полковниковна. В писмото си (**Кортина д’Ампецо, 28 август 1933**) до нея в София той с радост ѝ препоръчва да посети майка му и сестра му Надежда Митова, но остава силно разочарован от начина, по който родствениците му са се отнесли с неговата скъпа приятелка. „Колко болно ми стана, когато разбрах, че срещата Ви с моята майка и сестра вместо радост и утешение Ви е донесла още повече страдание. Не им се сърдете и им простете, защото те не са способни да разберат духовния свят на възвишеното“ (**Давос Плац, 9 октомври 1933**). Тук трябва да обърне внимание на фамилното име на Надежда, което Борис Георгиев споменава в писмото си. В разказа си Людмила споделя, че след завръщането им в България (предполагам, че става дума за завръщането им от Италия, когато Людмила е около десетгодишна) в началото на 30-те майка ѝ Надежда се омъжва за юриста и критик Стефан Митов. По спомени на Людмила той искал да я осинови, но тя предпочела да запази името на баща си. „Исках да задържа единственото нещо, което имам от баща си – името му. Не знаех нищо за него, освен че съм наследила неговата кръв, и исках да ги пазя. Майка ми не говореше никога за убийството на баща ми и неговото семейство.“ Не успях да открия документи, за да установя точния период от семейния живот на Надежда със Стефан Митов, но в едно свое писмо до Аспасия Думанова (**Бергамо, 12 април 1958**) Борис Георгиев споделя между другото: „Важното е духовната връзка между родствените души. Моят много близък приятел художникът-критик Стефан Митов (1896–1963), (който имаше нещастieto да се ожени за Надя), (...) беше ме молил да му изпратя репродукции и някои критики, за да напише още статии за мене“. Най-вероятно семейните отношения на Надеж-

да със Стефан Митов са просъществували до момента, в който двете с Людмила заминават завинаги за Италия – през 1946 г.

Но да се върна към периода на завършването на Людмила през 1939 г. Има незначително разминаване в спомените ѝ за бомбардировките над София, както споменах по-горе, и за някои семейни събития, случили се към края на Втората световна война, през 1944 г. Людмила разказва, че след установяването на комунистическия режим в България вторият съпруг на майка ѝ Надежда (Людмила не споменава име, но трябва да става дума за Стефан Митов) бил хвърлен в затвора и не са чули повече за него. Не успях да открия повече информация дали Стефан Митов е лежал в затвора, но във всеки случай е бил жив и здрав още дълги години. Втората му съпруга, както е известно, е художничката Олга Брадистилова. Така или иначе, когато през октомври 1944 г. в София пристига представителят на САЩ в Съюзната контролна комисия (Allied Control Commission) генерал-майор Джон О. Крейн (заемал поста от 28 октомври 1944 до 1 март 1946 г.), младата Людмила Синкевич се явява на интервю за негова секретарка и е назначена. Първата ѝ задача била да занесе кошница с цветя на съпругата на съветския генерал като жест за „добре дошли“.¹² Людмила била закарана с колата, която Хитлер подарил на Ева Браун и която американците прибрали като трофей. В резиденцията на руския генерал Людмила поднесла цветята и предала поздравления. Успяла да препоръча на съпругата на генерала, която имала проблеми с гласа, да пробва да лекува гърлото си със сушени сливи, каквито давали и на нея в училищния хор, защото помагали за подобряване състоянието на гласните струни. След няколко дни, на официален обяд в резиденцията на генерал Крейн, Людмила се срещнала отново с руския генерал и съпругата му, които я прегърнали и разцелували заради полезния съвет, който явно бил дал резултат. „Тази приятелска среща беше първата стъпка към моето спасение“, разказва Людмила Синкевич. В следващите месеци семейството на Людмила получавало смъртни заплахи от българските комунисти заради работата ѝ при американците. През май 1946 г. благодарение на разрешението на съветския генерал Людмила и майка ѝ получават възможност да заминат с генерал Крейн за Милано.

Май 1946 – 90-те години на XX в. Рим, Италия

В самолета на генерал Крейн заедно с него за Италия пътуват Людмила и Надежда. Ескортиращият ги самолет е управляван от бъдещия съпруг на Людмила – капитан Уорън Остин (Warren Austin). „Той беше праволинеен и щедър млад мъж, каквито съм си представяла винаги американците“, така го описва Людмила.

¹² Председател на Съюзната контролна комисия е маршал Фьодор Толбухин (1894–1949), а зам.-председател – ген. Сергей Бирюзов (1904–1964). Най-вероятно става дума за съпругата на маршала Тамара Толбухина. Благодаря на колегата доц. д-р Живко Лефтеров за консултацията.

„Беше сериозен, работлив млад мъж от Въздушните сили на Америка, завършил инженерство в университета Бъркли. (...) За нещастие той не разбираше напълно източноевропейската култура, нейната чувствителност.“

За тази част от живота на Людмила се допитах приживе до дъщерята на Борис Георгиев – Вирджиния. Тя ми разказа, че Людмила и Уорън, с помощта на Борис Георгиев, се венчали тайно от Надежда в Бергамо. След сватбата си Людмила и Уорън известно време живели с Борис Георгиев. Пътували за кратко до Америка – Ричмънд и Вашингтон. Уорън получил работа във въздушните сили в Неапол, след това се преместил в Рим, а накрая заминал за Щатите. Оттам изпращал на Людмила долари, които тя обменяла. Веднъж я излъгали и Людмила останала без средства, така че се наложило да отиде временно на работа като преводач в Комисията за бойните паметници (Battle Monuments Commission) към американското посолство в Рим, където останала 32 години. Съвместният живот на Людмила и Уорън не продължил много. „След пет години бракът ни приключи“, спомня си Людмила. Уорън останал да живее в Америка, а Людмила – в Италия. През годините имали приятелски отношения. Людмила живяла дълго време със своя приятел – италиански маркиз, който починал преди официалния ѝ развод в средата на 70-те, когато Ватикана разрешава разтрогване на католическите бракове. Людмила Синкевич няма наследници. Апартаментът ѝ в Рим, където моята американска писателка я посещава, бил пълен с картини, а Людмила била изискана и мила възрастна дама.

Това е историята на живота на Людмила Синкевич – племенницата на художника Борис Георгиев, събрана в няколко страници. Що се отнася до творчеството ѝ, Людмила споделила, че нейните картини са нейните деца. Самият Борис Георгиев дава добра оценка за уменията на племенницата си и в писма до свои приятели изразява мнението, че била талантива художничка, която рисувала портрети на важни и известни личности от нейното обкръжение и в посолството, за да може да издържа себе си и майка си. От снимките на произведенията на Людмила, които любезно ми предостави американската писателка, в най-ранния „Автопортрет“ се вижда, че художничката Людмила Синкевич е силно повлияна от майсторството на чичо си, но е изградила собствен съвременен светоглед. Оскъдният художествен и документален материал за Людмила Синкевич се публикува за първи път като илюстрация към настоящото научно съобщение, с надеждата детайлите от нейния интересен житейски път някой ден да бъдат максимално изяснени, а портретното ѝ творчество – събрано и описано подробно.

Библиография

- Димитрова-Рачева, П. *Борис Георгиев от Варна 1888–1962. Архиви*. Варна: Зограф, 2002.
- Димитрова-Рачева, П. *Борис Георгиев от Варна*. [Албум]. София: Кибеа, 2006.
- Димитрова-Рачева, П. *Борис Георгиев от Варна. Скъпи Брат. Писма, дневници, статии 1904–1999. Мисия и философия на изкуството*. София: Кибеа, 2014 (преиздание 2018).
- Маринска, Р., П. Щилиянов, съст. *София – Европа. Българската живопис (1900–1950) в контекста на европейското изкуство. Каталог на изложба, дек. 1996 – февр. 1997*. София: Национална художествена галерия, 1999.
- Николаева, А., Д. Киселер. *Българските художници и Мюнхен. Модерни практики от средата на 19. до средата на 20. век. Каталог*. София: Инк-111, 2009.

Архивни източници

- Архив на Американския колеж в София. Годишник за 1939 г.
- Спомени на Людмила Синкевич, записани през 90-те години на XX в. в Рим, Италия. Фотокопие.